

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 22 mars 1907, kl. 4 e. m.

Sammansatta stats- och bankouts-kottets utlåtande n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition i fråga om ändringar i och tillägg till förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket.

Uti en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 58) har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 29 november 1906, föreslagit Riksdagen besluta *dels* att §§ 2, 8, 9, 10 och 11 i förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket skulle erhålla följande ändrade lydelse:

§ 2.

Mom. 1. En hvar äger att för egen eller annans räkning insätta medel i postsparbanken.

Mom. 2. Insättning kan äga rum vid de postanstalter, postsparbankens styrelse bestämmer, å alla de tider, då postanstalten hålles öppen för allmänheten. I den mån och på det sätt, Kungl. Maj:t profvar lämpligt, må insättning ock förmedlas af i postverkets tjänst anställda personer.

Mom. 3. Vid första insättning skall uppgifvas det fullständiga namnet å den, till hvars förmån insättningen sker, äfvensom, där insättningen verkställes för viss person, dennes hemvist och lefnadsyrke samt,

där så ske kan, födelseår, månad och dag. Göres insättningen till förmån för minderårig, böra, om så ske kan, äfven föräldrarnas namn uppgifvas.

Mom. 4. Önskar den, som till förmån för annan insätter medel, att dessa icke må kunna förr än efter viss tid till utbetalande uppsägas, göra därom förbehåll, då insättning verkställes. Vill han vid insättning göra annat förbehåll i afseende å medlens utbetalning, ankomme på pröfning af postsparbankens styrelse, huruvida medlen må med det förbehåll mottagas.

§ 8.

Mom. 1. Räntefoten å de medel, som äro eller varda i postsparbanken insatta, bestämmes af Konungen.

Mom. 2. Varder nedsättning i räntefoten beslutad, träder densamma dock icke i verket förrän två månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjordt.

§ 9.

Mom. 1. Den, som vill lyfta innestående behållning eller del däraf, skall, med uppvisande af motboken, beloppet å postanstalt skriftligen uppsäga och därvid uppgifva, genom hvilken postanstalt medlen böra utbetalas. Öfver uppsägningen meddelas bevis å postanstalten.

Mom. 2. Uppsägning bör i allmänhet verkställas:
 för belopp af högst 100 kronor minst en vecka,
 „ „ öfverstigande 100 men ej 500 kronor „ två veckor,
 „ „ öfverstigande 500 kronor „ en månad,
 allt före den dag medlen skola vara att lyfta.

Mom. 3. På postsparbankens styrelse ankommer emellertid att i särskilda fall, där sådant begäres och utan olägenhet för postsparbanken kan ske, medgifva utbetalning af insatta medel äfven inom kortare tid, än här ofvan stadgas.

Mom. 4. Befinnes åter tiden för postens gång påkalla, att vid någon postanstalt uppsägningstiden för belopp, ej öfverstigande 100 kronor, utsträcker till mer än en vecka, bör postsparbankens styrelse meddela nödiga föreskrifter i ämnet, hvilka skola å postanstalten anslås.

Mom. 5. Afser uppsägning icke hela det innestående beloppet, må densamma ej lyda å annat än helt krontal.

Mom. 6. Hafva uppsagda medel icke blifvit af vederbörande lyftade inom tio dagar efter den dag, då desamma skolat tillhandahållas,

anses uppsägningen hafva förfallit, och beräknas räntan å dessa medel, såsom vore de i postsparbanken ånyo insatta.

§ 10.

Mom. 1. Anmäler sig innehafvare af motbok till lyftande af medel, som blifvit uppsagda, tillhör det honom att, därest han icke är personligen känd, styrka sin behörighet genom meddelande af sådana uppgifter, som i § 2 mom. 3 omförmälas.

Mom. 2. Finnas dessa uppgifter vara öfverensstämmande med dem, som vid första insättningen afgifvits, och förekommer ej anledning betvifla, att personen är den, han uppgifver sig vara, verkställes utbetalningen. I annat fall öfverlämnas ärendet till postsparbankens styrelse, som äger att efter omständigheterna förordna om medlens utbetalande eller om frågans hänvisande till laga domstol.

Mom. 3. Vid medlens lyftande aflämnas till postanstalten kvitto, tecknad å sådan blankett, som i § 5 mom. 1 omförmäles.

Mom. 4. Beloppet af de lyftade medlen skall af vederbörande tjänsteman i motboken införas.

Mom. 5. Omfattar uppsägning motboksägares hela tillgodohafvande på en och samma motbok, skall, vid medlens lyftande, motboken till postanstalten återställas.

§ 11.

Mom. 1. Medel, som för gift kvinnas räkning inestå i postsparbanken, må af henne äfven utan mannens samtycke uppsägas och lyftas. Likaledes må omyndig, som uppnått femton år, utan särskild tillåtelse af målsman förfoga öfver egna medel, dem han själf å motbok insatt.

Mom. 2. I de fall, hvarom i denna § förmäles, må medel ej från postsparbanken utbetalas till mannen utan hustruns eller till målsman utan den omyndiges samtycke.

dels ock att till omförmälda förordning skulle fogas en ny paragraf med nummer 23 af följande lydelse:

Meddelande angående insättares mellanhafvande med postsparbanken må icke lämnas annan än insättaren eller dennes rättsinnehafvare.

Till åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen till en början anfört följande:

»I underdånig skrifvelse den 22 februari 1905 har styrelsen för postsparbanken gjort framställning om vidtagande af vissa ändringar i

och tillägg till nådiga förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket.

Till en början hemställes sålunda om ändring i § 2 mom. 3 af sagda förordning i syfte, att möjlighet måtte beredas andra än fysiska personer att använda postsparbanken för insättning af medel. Jämlikt nämnda författningsrum skall vid första insättningen uppgift lämnas om namn, födelseår, månad och dag, hemvist och, där sådant kan ske, lefnadsyrke för den, till hvars förmån insättningen äger rum. Enligt hvad styrelsen för postsparbanken meddelar, har vid flerfaldiga tillfällen framställning gjorts om rättighet att få använda postsparbanken för insättning af medel, tillhöriga kassor, föreningar eller sällskap. Dylik framställning hade emellertid icke kunnat bifallas under annan form än att insättningen ansetts verkställd af någon kassans, föreningens eller sällskapets funktionär samt den motbok, hvori insättningen kvitterats, utfärdats för denne funktionär, med angifvande att motboken vore afsedd för insättning af kassans, föreningens eller sällskapets medel. Då, jämlikt § 15 af postsparbanksförordningen, öfverlåtelse af motbok ej finge äga rum annorledes än på grund af arf eller testamente eller till följd af konkurs eller utmätning, måste vid ombyte af funktionär de å motboken inestående medlen uttagas och ånyo insättas till förmån för den efterträdande funktionären, ett tillvägagångssätt, som, jämte det att detsamma föranledde ökad arbete såväl för posttjänstemännen som för postsparbanksbyråns personal, förorsakade besvär och tidsspillan för allmänheten, utan att därmed vunnes något gagn. Någon olägenhet för postsparbanken att direkt af kassor, föreningar eller sällskap till förvaltning mottaga medel förefunnes ej; och uti det formulär, som funnes fogadt vid nådiga kungörelsen den 15 juli 1892 angående formulär för uppgifter om registrerad sjukkassas verksamhet, vore ock anvisning lämnad för en dylik placering af dessa sjukkassors medel.»

Sedan departementschefen härefter redogjort för en af styrelsen för postsparbanken föreslagen ändring i § 9 mom. 1 i postsparbanksförordningen, hvilken ändring departementschefen emellertid ansett sig icke kunna biträda, har departementschefen vidare till statsrådsprotokollet anfört:

»Styrelsen för postsparbanken har tillika vidkommande mom. 2 i sistnämnda § ifrågasatt förändrade bestämmelser med afseende å uppsägningstiden för i postsparbanken inestående medel. Uppsägningstiden utgör för närvarande för belopp af högst 50 kronor minst 10 dagar, för belopp, öfverstigande 50 men ej 500 kronor, minst 30 dagar,

för belopp, öfverstigande 500 kronor, minst 60 dagar, allt före den dag, medlen skola vara att lyfta.

Anmärkningar hade emellertid, framhåller styrelsen, vid flera tillfällen försports däröfver, att dessa för postsparbanken bestämda uppsägningstider vore för långa i jämförelse med den ringa tidsutdräkt, som kräfdes för utbekommande af medel, innestående i enskilda sparbanksbanker eller å sparkasseräkning i enskilda banker och bankaktiebolag, där i regel dylika medel utbetalades vid anfordran. Med den utveckling af kommunikationerna inom landet, som under de senare tjugu åren ägt rum, mötte ej svårighet från postsparbankens sida att föranstalta om utbetalande på de flesta postsparbankskontor af uppsagda postsparbanksmedel inom kortare tid än nu gällande, under förutsättning att, där, såsom förhållandet syntes vara med vissa delar af öfre Norrland, postgången komme att lägga hinder i vägen för en dylik kortare uppsägningstid, postsparbanksstyrelsen hädanefter som hittills medgäfvdes rätt till utsträckning af den i allmänhet stadgade minsta uppsägningstiden.

Med förmålan att lämpligast syntes vara att, i stället för uppsägningstidens beräkning i dagar, densamma bestämdes till vecka och månad, har styrelsen för postsparbanken därjämte, i anledning af styrelsens i förenämnda afseende framställda förslag till ändrad lydelse af § 9 mom. 2 postsparbanksförordningen, enligt hvilket förslag den längsta uppsägningstiden inskränkts från två månader till en månad, tillika hemställt om sådan förändring af § 8 mom. 2, sådant detta moment lyder enligt nådiga kungörelsen den 4 juli 1902, att den tidrymd, inom hvilken nedsättning i räntefoten å de i postsparbanken insatta medlen skall träda i kraft, minskas från tre till två månader efter det Konungens beslut härom blifvit kungjordt.

Vidkommande innehållet i § 10 mom. 1 af postsparbanksförordningen, enligt hvilket lagrum motboksinnnehafvare vid lyftning af medel skall styrka sin behörighet därtill genom meddelande af uppgifter rörande enahanda förhållanden, hvarom, enligt hvad förut nämnts, uppgifter skola vid första insättning lämnas, har styrelsen för postsparbanken anført, att ordalydelsen i detta moment hade gifvit en och annan posttjänsteman anledning att äfven vid sådant tillfälle, där motboksinnnehafvaren varit af tjänstemannen personligen känd och där någon tvekan ej rådt i fråga om motboksinnnehafvarens behörighet att lyfta de uppsagda och till betalning medgifna medlen, dock fordra uppgift å namn, födelseår, månad och dag m. m., hvilket tillvägagångssätt af den motboksinnnehafvare, det gällt, betraktats såsom trakasserier. Vid sådant fall som det nu an-

tydda borde utbetalning utan någon dylik efterfrågan från posttjänstemannen kunna äga rum.

Efter att hafva föreslagit en häraf betingad ändrad lydelse af § 10 mom. 1, framhåller styrelsen, att, enär i mom. 2 af samma § stadgades, att, därest, vid begäran om uppsagda medels utbekommande, de af motboksinnnehafvaren meddelade uppgifterna befundes öfverensstämmande med dem, som afgifvits vid första insättningen, utbetalningen skulle af posttjänstemannen verkställas, det följaktligen ej tillhörde tjänstemannen att ingå i någon ytterligare pröfning för bedömande af motboksinnnehafvarens behörighet att utbekomma medlen äfven vid sådant understundom inträffande fall, där det varit påtagligt, att den, som innehaft motboken och kunnat meddela de föreskrifna uppgifterna, ej varit ägare af motboken eller ombud för denne. Det vore därför enligt styrelsens mening önskligt, att nu gällande stadganden i afseende å behörighet att utbekomma uppsagda medel i postsparbanken bragtes i öfverensstämmelse med motsvarande bestämmelser i 25 § af lagen angående sparbanker den 29 juli 1892, enligt hvilket lagrum för utbetalning af uppsagda medel till motboksinnnehafvaren jämväl förutsättes, att anledning icke förekommer att betvifla, att personen är den, han uppgifver sig vara.

Vidare syntes det styrelsen lämpligt, att de i § 11 postsparbanksförordningen gifna bestämmelser om gift kvinnas och minderårigs rätt till uttagning af för dem innestående medel i postsparbanken omredigerades i anslutning till de i 26 § sparbankslagen i sådant afseende meddelade stadganden, såsom bättre ägnade att skydda gift kvinnas och minderårigs rätt till dylika medel.

Slutligen har styrelsen för postsparbanken i förevarande underdåniga skrifvelse anført, att såsom allmän praxis, hvilken i åtskilliga fall jämväl blifvit lagfästad, gällde, att enskildas förhållanden till penningeinrättningar, hvilka handhade inlåning från och utlåning till allmänheten, ej finge för allmänheten yppas. Såvidt styrelsen hade sig bekant, tillämpades jämväl inom utländska postsparbanker liknande praxis. Hvad svenska postsparbanken beträffade, saknades hvarje bestämmelse i dylikt hänseende; och hade saknaden af en sådan bestämmelse föranledt därtill, att postverkets eller postsparbankens tjänstemän ansett sig ej kunna förvägra den, som sådant önskade, att taga del af vederbörande postsparbanksräkenskaper för att därigenom vinna kännedom om enskildas mellanhafvanden med banken. En dylik offentlighet, om den vunne utsträckning, vore gifvetvis af beskaffenhet att minska allmänhetens sympati för postsparbanken.

Emellertid syntes det ej vara lämpligt föreskrifva ett ovillkorligt förbud för meddelande af upplysning i nu omhandlade hänseende. Ej sällan hände nämligen, att en af iden persons rättsinnehafvare hade anledning antaga, att för den af idnes räkning funnes medel innestående i banken, ehuru någon motbok därå ej funnes bland den af idnes kvarlåtenskap. Vid sådant eller liknande fall borde postverkets eller postsparbankens funktionärer vara skyldiga tillmötesgå med meddelande af tillgängliga upplysningar. I anslutning till hvad sålunda anförts, hemställer styrelsen, att till postsparbanksförordningen skulle fogas ytterligare en §, hvilken borde erhålla numret 23, af innehåll att, i öfverensstämmelse med hvad i nämnda hänseende funnes för finska postsparbanken stadgadt, en hvar vid postverket eller postsparbanken anställd person måtte förbjudas att för obehöriga uppenbara något rörande enskilda insättares namn och af dem i postsparbanken insatta belopp.

Innan jag yttrar mig i anledning af de utaf styrelsen för postsparbanken sålunda gjorda förslag, anhåller jag få anmäla jämväl en annan fråga, hvilken i viss mån äger sammanhang med nu ifrågavarande ämne, ity att densamma synes böra föranleda ett tillägg till postsparbanksförordningen. I underdånig skrifvelse den 15 juni 1906 har generalpoststyrelsen gjort framställning om nådigt bemyndigande att försöksvis genomföra i vissa hänseenden utvidgad befogenhet för landtbrefbärare och i sådant afseende föreslagit, bland annat, att landtbrefbärare skulle vara skyldig att förmedla insättning af medel i postsparbanken, dock ej till högre belopp än 100 kronor under hvarje brefbäringstur å hvarje motbok. Därefter har styrelsen för postsparbanken i underdånig skrifvelse den 27 berörde juni hemställt att, därest generalpoststyrelsens berörda framställning vunne nådigt bifall, Kungl. Maj:t täcktes meddela det förklarande, att landtbrefbärare ägde att mot ersättning i viss angifven ordning för postsparbankens räkning och på dess ansvar af allmänheten mottaga, för befördran till vederbörande postsparbankskontor, medel för insättning i postsparbanken med den begränsning i afseende å insättningens belopp, som af generalpoststyrelsen föreslagits.

Beträffande denna fråga åberopar styrelsen för postsparbanken ett af generalpoststyrelsen med dess nyssnämnda skrifvelse öfverlämnadt, af tillkallade sakkunnige afgifvet utlåtande i fråga om behofvet och lämpligheten af en utvidgning af landtbrefbäringsinrättningen i Sverige. I berörda utlåtande hafva de sakkunnige framhållit, bland annat, att landtbrefbärareinstitutionen skulle kunna varda till afsevärd nytta för främjande af postsparbankens verksamhet. Den inbjudning till sparsamhet, som

postsparbanken gjorde, därigenom att densamma såsom afdelningskontor använde postanstalterna, spridda öfver hela landet och dagligen öppna för allmänheten, måste visserligen, betonas det i nämnda utlåtande, blifva kraftigare än någon annan banks, men å andra sidan hindrade mången gång de långa afstånden på landsbygden den spirande intentionen till sparsamhet att gå öfver till handling. Det med besökandet af postsparbankskontoret förenade besväret gäfvade ofta anledning till ett uppskof, hvilket innebure fara för den lofvande tankens fullföljande. Liksom i städerna en del banker för att främja rörelsen å sparkasseräkning upprättat filialkontor i hemmen genom att där utpostera s. k. hemsparbössor, så borde ock postsparbanken tränga in i de spridda hemmen på landsbygden för att afhämta besparingarna. För detta ändamål syntes postsparbanken icke kunna anlita en lämpligare medhjälpare än landtbrefbäraren, som på sina turer komme i beröring med de samhällsklasser, ur hvilka postsparbanken afsåge att företrädesvis hämta sina kunder. Till landtbrefbäraren borde utlämnas ett förskott af sparmärken för försäljning, hvarjämte han skulle vara skyldig att förmedla postsparbanksinsättningar. I sistnämnda afseende skulle han från korrespondenter mottaga och till den fasta postanstalten öfverföra de för insättning afsedda medlen (eller sparkorten) jämte motbok samt vid nästa tur återlämna motboken, i hvilken insättningen då vore antecknad. Då det syntes lämpligt, att dessa transaktioner icke skedde på insättarens risk, borde landtbrefbärare öfver mottagna medel och motböcker utfärda för postsparbanken bindande kvitto, hvilket sedermera af deponent återställdes till landtbrefbärare i utbyte mot motbok. För kontrollens skull borde dessa interimskvittenser sedermera af landtbrefbärare aflämnas till den fasta postanstalten för att där förvaras. Landtbrefbäraren borde därjämte vara försedd med ett förråd af blanketter till sparkort och anmälningssedlar. Hvarken lämpligt eller nödvändigt syntes det däremot vara, att landtbrefbärare befattade sig med förmedling af postsparbanksuttagningar. Dessa transaktioner vore allt för omständliga för att kunna utföras af landtbrefbärare under turen. Ej heller borde det ligga i det allmännas intresse att underlätta uttagningarna.

Hvad sålunda anförts rörande lämpligheten att såsom medhjälpare vid uppsamlande på landsbygden af sparmedel anlita landtbrefbärare, har styrelsen för postsparbanken i sin förenämnda underdåniga skrifvelse den 27 juni 1906 förklarat sig kunna till fullo biträda. Om emellertid genom en dylik anordning något afsevärdt resultat skulle kunna vinnas, borde, enligt styrelsens förmenande och såsom äfven uti de sakkunniges utlåtande föreslagits, de transaktioner, som ifrågakomme mellan insättarne

och landtbrefbärarne, ej ske på de förras risk, utan syntes landtbrefbäraren böra öfver mottagna medel och motböcker utfärda för postsparbanken bindande kvitton. Visserligen skulle därigenom postsparbankens ansvarighet ökas, men, då, såsom i berörda utlåtande föreslagits, landtbrefbäraren ej skulle utfärda definitivt kvitto å de mottagna insättningsmedlen utan allenast interimskvitto, af hvilket, enligt hvad styrelsen tänkt sig, en kopia skulle vid brefbäringsturens slut tillställas det postsparbankskontor, hvarest insättningen komme att definitivt kvitteras, syntes ett undansnillande af mottagna sparmedel svårligen kunna döljas.

Äfven jag anser otvifvelaktigt att det skulle lända till gagn för postsparbanksrörelsen, ifall landtbrefbärareinstitutionen toges i denna rörelses tjänst. Landtbrefbärarkåren torde nämligen, på sätt framhållits, väl ägna sig såsom förmedlare mellan allmänheten och postsparbanken. Om landtbrefbärarne åläggas utöfva dylik förmedling, skulle därför en sådan åtgärd, särskildt i fall, på sätt jämväl föreslagits, landtbrefbärarnes intresse för uppdraget sporrades genom försäkran om någon ersättning för arbetet med postsparbanksgöromålen, säkerligen snart visa sig vara ett verksamt medel för befordrande af postsparbanksrörelsens utveckling. För att emellertid åt landtbrefbärare må kunna inrymmas befogenhet att å tjänstens vägnar mottaga medel af allmänheten för insättning i postsparbanken och förty utfärda för postsparbanken bindande kvitto å sådana medel, synes ett tillägg till nu gällande bestämmelser rörande ordningen för insättning i postsparbanken vara erforderligt. Enligt § 2 mom. 2 postsparbanksförordningen kan nämligen insättning äga rum allenast å postanstalt, hvilket tydligt innebär, att endast postanstaltens tjänstemän äro behöriga att å insätta medel utfärda för postsparbanken bindande kvittenser. För att möjliggöra ifrågavarande anordning läser därför i nyssnämnda lagrum böra införas ett tillägg, hvarigenom det öfverlämnas åt Kungl. Maj:t att medgifva, det insättning förmedlas af i postverkets tjänst anställda personer.»

Departementschefen har slutligen anfört, hurusom de af styrelsen för postsparbanken framställda förslag, med undantag dock, såsom förut antydts, af en ifrågasatt ändring i § 9 mom. 1, syntes vara välgrundade. Hvad beträffade den föreslagna nya § 23, vore departementschefen väl af den mening, att postverkets och postsparbankens tjänstemän redan nu vore berättigade att vägra allmänheten upplysning rörande insättares mellanhafvande med postsparbanken; men då vederbörande icke syntes dela denna uppfattning, torde en bestämmelse, som innefattade ett uttryckligt förbud för meddelande af sådan upplysning, vara af behovet påkallad.

I de af styrelsen för postsparbanken formulerade förslagen till förut omförmälda paragrafer uti ifrågavarande författning hade departementschefen låtit vidtaga en del redaktionella ändringar, som icke ansetts kräfva någon särskild motivering.

Mot hvad i propositionen föreslagits har utskottet icke något att erinra; och hemställer utskottet alltså,

att ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 22 mars 1907.

På det sammansatta utskottets vägnar:

HUGO TAMM.
